

ANALYSE: BØRNEHAVEBØRNS BRUG AF DIGITALE MEDIER

BØRNEHAVEBØRN VIL HELLERE SPILLE PÅ IPAD END LEGE MED ANDRE BØRN

Hvad vil du helst: Spille iPad eller lege med andre børn? Når børnehavebørn får det spørgsmål, vælger to ud af tre iPad'en. Det viser en ny undersøgelse fra Børnerådet. Her fortæller børnene også, at de foretrækker at sidde alene med deres iPad.

En ny undersøgelse, som Børnerådet har gennemført i ca. hundrede børnehaver i hele Danmark, vidner om, hvor populær iPad'en er blandt de 4-6-årige. Undersøgelsen viser, at et flertal vælger iPad'en over leg med andre børn, men også at 63 pct. ville foretrække en sjov legeplads frem for iPad'en, hvis de fik valget.

Børnerådets formand Per Larsen siger: "Undersøgelsen bekræfter det billede, vi i forvejen har: Tablets er ekstremt populære. Men vi kan også se, at børnene faktisk ville vælge de digitale medier fra, hvis bare de får et godt alternativ. Det er stof til eftertanke, hvis man som voksen gerne vil støtte op om en alsidig hverdag med variation i aktiviteterne," mener Per Larsen.

Undersøgelsen tegner et billede af nogle både medievante og -kompetente børn, der bruger mange digitale platforme – og særligt tablets – i hverdagen. Men undersøgelsen tegner også et billede af nogle børn, der på mange måder er farvede af voksnes forståelse af, hvordan man bruger en iPad. Nogle børn fortæller fx, at de ikke må se film eller spille hele dagen, fordi de så får 'firkantede øjne'. Andre fortæller, at deres forældre siger, at de også skal huske at 'lege', og i tråd hermed mener de fleste børn, at iPad'en ikke kan ses som legetøj. Som Philip på fem år siger: "Jeg har prøvet en iPad mange gange. Men jeg har mest leget."

Per Larsen opfordrer til en mere nuanceret forståelse af, hvad de digitale medier kan bruges til: "Børnene i undersøgelsen har faktisk mange gode bud på, hvordan man kan lege med en tablet og bruge den til andet og mere end at spille på." Hans råd til forældre og pædagoger er derfor, at de sammen med barnet går på opdagelse i det digitale univers: "Der er masser af apps og funktioner, der kan stimulere til kreativitet og opfindsomhed – og også til fysiske og sociale aktiviteter. Dem skal vi udforske sammen, ligesom vi bygger Lego eller lægger et puslespil sammen. Og så skal vi være bedre til at tilbyde børnene alternative måder at lege med de digitale medier på, fx ved at de får lov til at være mere i bevægelse med tabletten."

UNDERSØGELSENS HOVEDRESULTATER

- 66 pct. af børnene vil hellere spille på iPad end lege sammen med nogle børn, de kender.
- 63 pct. vil hellere lege på en sjov legeplads end spille iPad.
- 54 pct. synes, det er rart, hvis deres forældre er med til at spille iPad.
- 75 pct. kan godt lide at bruge iPad'en helt alene.
- 60 pct. sidder mest alene med iPad'en derhjemme.
- 29 pct. har oplevet noget på en computer, i fjernsynet eller på en iPad, som de er blevet bange for.

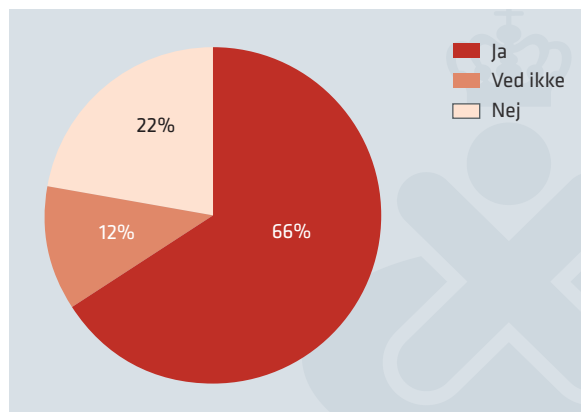
IPAD'EN ER MERE POPULÆR END LEG MED ANDRE BØRN

For at finde ud af hvor populær iPad'en¹ er i forhold til andre legeaktiviteter, stillede vi børnene i undersøgelsen over for nogle valgmuligheder. Dels spurgte vi dem, om de ville foretrække iPad'en frem for leg med andre børn², og dels om de ville foretrække iPad'en frem for leg på en sjov legeplads.

66 pct. af børnene i undersøgelsen svarede, at de hellere vil spille på iPad frem for lege med andre børn. 12 pct. var i tvivl om, hvad de helst ville, mens 22 pct. svarede nej, dvs. at de foretrak at lege med andre børn.

- 1 Bagest i Børneindblikket kan du læse om de metodiske overvejelser, vi har gjort os i forhold til brugen af ordet iPad.
- 2 Det er et bevidst valg, at spørgsmålet ikke handler om børnenes venner, da vi ved, at enkelte børn ikke synes, de har nogen venner. Derfor handler spørgsmålet om 'nogle børn, du kender' - her kan man vælge børnene på vejen, deres kammerater i børnehaven, deres søskende eller andre børn.

FIGUR 1: VIL DU HELLERE SPILLE PÅ IPAD END LEGE SAMMEN MED NOGLE BØRN, DU KENDER?

Antal svar: 843.

Umiddelbart herefter spurgte vi børnene, om de hellere ville lege på en sjov legeplads end spille på iPad (figur 2). Det er vigtigt at hæfte sig ved, at børnene forholdt sig til muligheden for at lege på en 'sjov' legeplads - altså umiddelbart et attraktivt alternativ til at spille iPad. Her svarede omkring to tredjedele af børnene (63 pct.), at de ville lege på legepladsen, ca. en tredjedel (29 pct.) ville foretrække at spille på iPad, og 8 pct. var i tvivl.

BØRNERÅDETS ANBEFALINGER

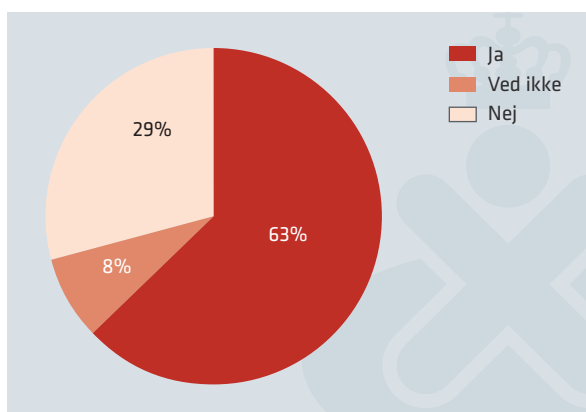
- Vær nysgerrig og udforsk sammen med dit barn de apps, barnet godt kan lide. Spørg ind til dit barns oplevelser.
- Anerkend det barnet er optaget af - det styrker barnets selvværd, når dets interesser og handlinger anerkendes.
- Tal med dit barn om regler for brugen af tabletten - lav retningslinjer sammen med dit barn.
- Sæt tidsgrænser, som alle overholder. Brug evt. et æggeur, der tydeligt markerer, hvor lang tid der er igen. Eller alternativt: Indfør pauser fra tabletten i form af 'læsestund', 'spillestund' (som ikke er digitalt), 'udetid', m.m.
- Find nye og sjove alternative apps sammen med barnet - gerne apps og spil, som ansporer til fysisk bevægelse, og som kan bruges af flere på en gang.
- Brug tabletten kreativt. Brug fx kameraet, når I udforsker haven, gården, skoven eller kælderen sammen.
- Se på tabletten som andet og mere end en spillemaskine. Der er mange apps, der kan støtte dit barns udvikling og læring på en sjov og underholdende måde.
- Når dit barn har en ven med hjemme, og de hellere vil spille på tablet end lege med dukker eller Lego, så hjælp dem med at spille sammen, så de stadig får en oplevelse af at lege sammen.
- Det er ikke nødvendigvis skadeligt at spille meget. Det er dog vigtigt, at dit barn har et varieret fritidsliv med forskelligt indhold af aktiviteter.

Tablets er ekstremt populære. Men vi kan også se, at børnene faktisk ville vælge de digitale medier fra, hvis bare de får et godt alternativ.

PER LARSEN, FORMAND FOR BØRNERÅDET

FIGUR 2: VIL DU HELLERE LEGE PÅ EN SJOV LEGEPLADS END SPILLE PÅ IPAD?

Antal svar: 843.

Børnenes svar bekræfter, at iPad'en er meget populær – endog mere populær end leg med andre børn. Men børnenes svar viser også, at hvis alternativet lyder tiltalende, så vinder iPad'en ikke nødvendigvis.

På trods af at iPad'en er meget populær, er det alligevel langt fra alle, der ville spille på den hele dagen derhjemme, hvis de måtte. Det svarer 59 pct. at de

ville. De uddybende interview viser, at børnenes svar afhænger af flere ting: Dels synes børnene, at det simpelthen er alt for meget at spille hele dagen – de vil gerne lave forskellige ting. Men nogle af børnene havde også svært ved at købe præmissen, fordi det i deres verden er nærmest utænkeligt at få lov at spille en hel dag – lidt i stil med at leve af slik. Som Albert på fem år siger:

Albert: Ej, det må man ikke. Man skal også lege med sine legesager.

Interviewer: Hvad kan der ske, hvis man spiller hele dagen?

Albert: Man får firkantede øjne?

Interviewer: Hvordan tror du, det føles?

Albert: Ikke godt.

Der er tydelige kønsforskelle i børnenes svar, idet drengene i langt højere grad end pigerne vælger spil på iPad frem for leg med andre børn og leg på legeplads. 73 pct. af drengene vil således hellere spille iPad end lege med andre børn, mens det samme kun gælder for 60 pct. af pigerne. Og mens 33 pct. af drengene hellere vil spille iPad end lege på en sjov legeplads, gælder dette for 25 pct. af pigerne.

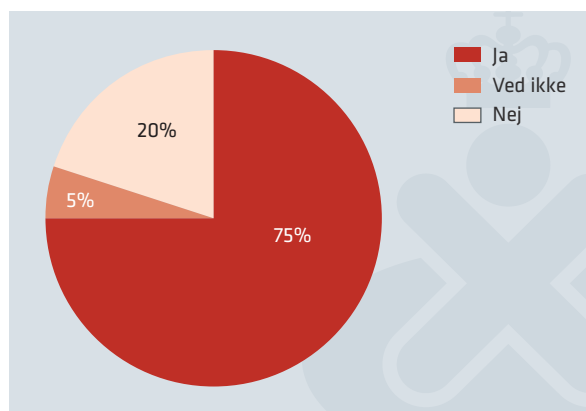
Jeg prøver at downloade dem. Dem, der ser gode ud.
Og jeg sletter dem, når jeg har prøvet dem, hvis jeg ikke helt kan lide dem.

MARGRETHE, FEM ÅR, OM APPS

IPAD'EN ER BEDST ALENE

Størstedelen – tre fjerdedele – af børnene i undersøgelsen kan godt lide at bruge iPad'en helt alene frem for sammen med andre (figur 3).

FIGUR 3: KAN DU GODT LIDE AT BRUGE IPAD'EN HELT ALENE?

Antal svar: 843.

Vi har spurgt børnene, hvorfor de synes, det er bedst at sidde alene med iPad'en. Albert forklarer: "Så får jeg ikke så meget larm, hvis jeg skal lave noget, der er svært." Andre børn siger, at det kan være irriterende, hvis man skal skiftes om skærmen. Men hvis der er flere iPad's til rådighed, er det dog okay at spille sammen, forklarer Ali på fem år:

Interviewer: Kan du bedst lide at sidde alene med iPad'en eller sammen med andre?

Ali: Sammen med andre. Med min storesøster. Så kan vi spille Minecraft, og så kan vi være i det samme game.

Interviewer: På den samme iPad, eller har I en iPad hver, så?

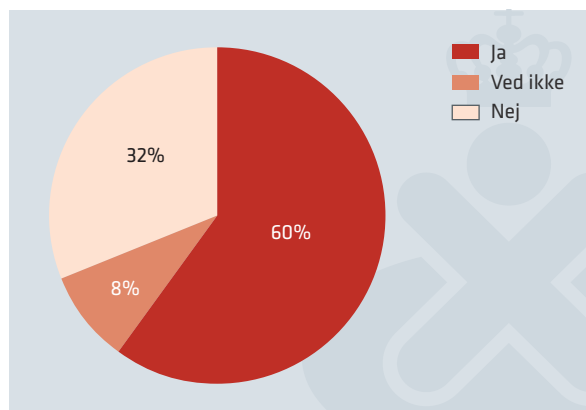
Ali: Vi skal have en iPad hver.

Børnenes svar tyder på, at deres forståelse af at bruge iPad'en 'sammen med andre' betyder, at der er flere fingre på skærmen. Når børnene tænker på den type samvær, foretrækker mange at sidde alene. Men det betyder ikke nødvendigvis, at det ikke også er sjovt at spille sammen med andre – særligt hvis der er flere skærme. Vi har nemlig også spurgt børnene, om de synes, det er sjovt at spille sammen med andre børn, og det svarer 61 pct. ja til³.

3 I det talende spørgeskema er det kun muligt at stille børnene 'ja-nej-spørgsmål'. Det betyder, at man ikke kan stille børnene spørgsmål som: 'Hvad kan du bedst lide?' eller: 'Hvad gør du mest: A eller B?' da de ikke kan graduere deres svar. Da man godt både kan synes, det er sjovt at spille med andre og sidde selv med iPad'en, har vi derfor været nødt til at stille børnene spørgsmål, der umiddelbart kan lyde som hinandens modsætninger.

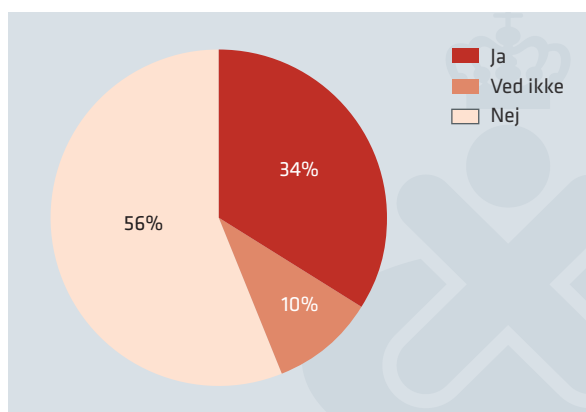
I spørgeskemaet har vi også spurgt til børnenes medievaner derhjemme. Vi har blandt andet spurgt, om børnene sidder mest alene (figur 4), og vi har spurgt børnene om de sidder mest sammen med en voksen (figur 5) derhjemme, når de bruger iPad'en. Her svarer 60 pct., at de mest sidder alene, mens 34 pct. siger, at de sidder sammen med en voksen.

FIGUR 4: HVORDAN ER DET HJEMME HOS DIG: SIDDER DU MEST ALENE OG BRUGER IPAD?

Antal svar: 843.

FIGUR 5: ...ELLER BRUGER DU MEST IPAD'EN SAMMEN MED VOKSNE?

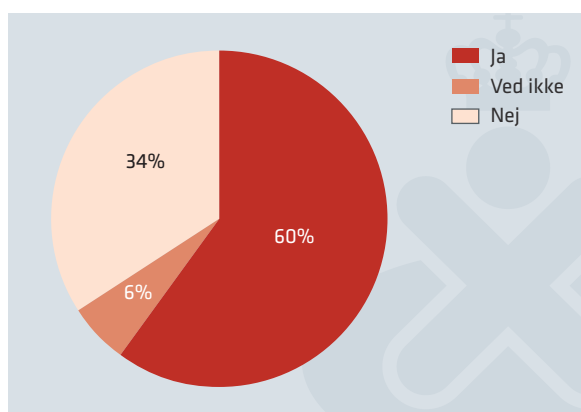

Antal svar: 843.

DIGITALE KOMPETENCER

Udover at spille på iPad'en bruger børnene den også i stor stil til at se film på. Lidt over halvdelen af børnene i undersøgelsen (53 pct.) kender til YouTube, og 42 pct. fortæller, at de selv har prøvet at finde frem til det, de ville se på YouTube. Kønsforskellen her er også markant, idet det er 50 pct. af drengene, som mener, at de har denne kompetence, mens det kun gælder for 34 pct. af pigerne. 60 pct. af børnene svarer, at de ser film på Netflix (figur 6), mens halvdelen (51 pct.) selv har prøvet at finde film frem på Netflix uden hjælp fra en voksen. Også her er kønsforskellen tydelig, idet 55 pct. af drengene selv finder film på Netflix mod 47 pct. af pigerne.

FIGUR 6: SER DU FILM PÅ NETFLIX?

Antal svar: 843.

Undersøgelsen viser, at børnenes digitale kompetencer er veludviklede. Fx ved flere af børnene, hvordan man henter spil og andre apps. Margrethe forklarer her, hvordan hun vælger spillene til og fra:

Margrethe: Jeg prøver at downloade dem. Dem, der ser gode ud. Og jeg sletter dem, når jeg har prøvet dem, hvis jeg ikke helt kan lide dem.

De fleste af børnene ved også godt, at noget af det, de henter, kan koste penge. Det har Clara på seks år og Gustav på fem år oplevet, og Gustav ved, at man kan få brug for hjælp:

Clara: Man skal bare trykke på et spil, man vil have, og så køber man det.
Interviewer: Har du prøvet selv at købe et spil?
Gustav: Nej. Det er kun de voksne.

Også Margrethe ved, at det er de voksne eller hendes søster, hun skal spørge, hvis hun har brug for hjælp til at hente spil:

Interviewer: Hvordan får du de der spil?
Margrethe: Jeg downloader dem i noget, jeg ikke lige kan huske, hvad hedder.
Interviewer: Hvordan ved du, hvilke spil du vil have?
Margrethe: Det er fordi, jeg spørger min far eller mor eller min storesøster, om de koster penge. Vi må nemlig ikke få ting med penge. Fordi så skal vi jo give penge.

SKRÆMMENDE OPLEVELSER

Fra flere andre undersøgelser ved vi, at børn indimellem oplever noget, der skræmmer dem, når de bruger nettet. Vi har derfor spurgt børnene, om de har oplevet noget på en computer, i fjernsynet eller på en iPad, som de er blevet bange for. Det svarer 29 pct. af børnene ja til. Isabella har fx oplevet, at hun på YouTube stødte på et monster, der skreg og gjorde hende forskrækket, mens Joachim synes, det er uhyggeligt, når ninjaen i hans spil hopper ned i en vulkan og bliver brændt, så man kan se skelletet. Men samtidig synes han også, det er lidt sjovt.

Ellen på fem år, fortæller, hvad hun gør, hvis hun oplever noget, hun synes, er uhyggeligt i et spil:

Ellen: Jeg slukkede bare for det igen. Lige fra starten, for det var lidt uhyggeligt.
Interviewer: Kunne du godt finde ud af at stoppe spillet?
Ellen: Ja, man skal bare trykke på en knap.

Det, Ellen fortæller, vidner om, at børn i 5-6-årsalderen selv i et vist omfang er i stand til at navigere væk fra det, der er uhyggeligt og dermed håndtere, hvis noget overskrider deres grænser.

BØRNS FORSTÅELSE AF IPAD'EN LIGNER VOKSNES

I undersøgelsens kvalitative del har vi spurgt til børnenes opfattelser af, om det at bruge iPad'en kan kategoriseres som leg. I interviewet med Philip på fem år, gav han til interviewets indledende spørgsmål et svar, som er karakteristisk for børnenes opfattelse af iPad'en:

Interviewer: Jeg ville spørge, om du har prøvet en iPad?
Philip: Det har jeg mange gange. Men jeg har mest leget.

Flere af børnene fortæller, at de har fået udstukket nogle retningslinjer for brug af iPad'en og andre digitale medier, og de retningslinjer afspejles i børnenes forståelse af, hvad de digitale medier er og kan bruges til. Både Gustav og Mikkel opfatter iPad'en som noget skrøbeligt, man skal passe på:

Det er ikke som rigtig legetøj, men det er et slags legetøj.

MIKKEL, FEM ÅR

Hvis man nu savnede sin mor, og man havde en video om sin mor, så kunne man gå ind på videoen og se den. Sådan så man ikke savnede sin mor så meget.

MARGRETHE, FEM ÅR

Interviewer: Hvorfor er iPad'en ikke legetøj?

Gustav: Fordi det kan gå i stykker. Man må ikke bare gå rundt med den hele tiden.

Interviewer: Hvad kan der så ske?

Gustav: Så kan den falde ned og gå i stykker.

Interviewer: Kan man godt sige, at en iPad er noget legetøj?

Mikkel: Det er ikke som rigtig legetøj, men det er et slags legetøj.

Interviewer: Hvorfor er det ikke rigtig legetøj?

Mikkel: Fordi man ikke må kaste med det.

Men der er også flere af interviewene, der viser, at børnene – når de bliver opslugt af at fortælle om iPad'ens funktioner – alligevel har en kreativ og legende tilgang til mediet. Som fx Wilma på fem år og hendes storesøster:

Interviewer: Synes I godt, at man være vild og lege vildt med en iPad?

Wilma: Ja. Ja. Ja. Fordi min storesøster har prøvet, at gøre sådan her [drejer rundt].

Interviewer: Så man skulle dreje rundt?

Wilma: Ja. Og så var der et billede af mig med et enhjørninghorn på panden.

Interviewer: Okay, men hvad skulle man gøre med iPad'en?

Wilma: Man skulle kun snurre rundt, syntes min storesøster.

I interviewet med Margrethe fremgår det dels, at hendes fars definition af leg ikke omfatter det at

spille iPad, og dels at han opfatter den 'gammeldags' leg som vigtigere eller bedre for Margrethe og hendes veninde. Den betragtning er Margrethe dog ikke helt enig i:

Margrethe: Altså, nu havde jeg en veninde med hjem. Og hun blev hentet snart, og så blev jeg ved og ved [med at spille]. Så blev vi ved og ved med at skiftes og spille på min iPad. Og så sagde min far: "Hun bliver hentet snart. I skal altså lege, ellers får du aldrig nogle veninder med hjem mere", men så gjorde vi det bare, ik? Fordi vi var så vilde med det spil.

At Margrethe er hjemmevant i brugen af iPad'en er tydelig. Muligheden for at se på billeder og videoer, som hun eller familien selv har taget på tabletten, smartphonen eller computeren, virker for hende som en selvfølge. Hun forklarer, hvornår det kunne være smart at gøre:

Margrethe: Hvis man nu savnede sin mor, og man havde en video om sin mor, så kunne man gå ind på videoen og se den. Sådan så man ikke savnede sin mor så meget.

Selvom børnene altså langt hen ad vejen ikke mener, at en iPad er legetøj, viser de kvalitative interview alligevel, at børnenes forståelse af mediet ikke er så begrænset endda.

METODE: HVORDAN HAR VI LAVET UNDERSØGELSEN?

Dette Børneindblik er skrevet på baggrund af en undersøgelse i Børnerådets Minibørnepanel, som blev gennemført i slutningen af 2014. Undersøgelsen består af både kvantitative og kvalitative metoder til at belyse et børneperspektiv. Undersøgelsens resultater bliver også udgivet i en samlet rapport.

Vi har tidligere gennemført undersøgelser i Minibørnepanelet, der blandt andet har handlet om børns forventninger til skolestart, børnenes oplevelse af indemiljøet i børnehaven og deres oplevelser af regler og medbestemmelse i børnehaven. De kan læses på [Børnerådets hjemmeside](#).

KVANTITATIV DEL

De kvantitative data er resultatet af en spørgeskemaundersøgelse i et såkaldt talende spørgeskema, som er et computerprogram, der er designet til målgruppen. Her får børnene læst spørgsmålene højt, og derefter kan de på skærmen klikke på svarmulighederne 'ja', 'nej' eller 'ved ikke'. På grund af børnenes alder kan man kun stille børnene et begrænset antal spørgsmål. Børnene i denne undersøgelse har i alt svaret på 17 spørgsmål.

På tidspunktet for undersøgelsen bestod panelet af 105 børnehaver, hvor børn i 4-6-årsalderen fik mulighed for at deltage. Undersøgelsen er landsdækkende og dækker et repræsentativt udsnit af integrerede og ikke-integrerede såvel som kommunale, private og selvejende institutioner fra alle regioner. Langt størstedelen af børnene var fem år (86 pct.) ved besvarelestidspunktet, mens 8 pct. var fire år og 6 pct. var seks år. I alt har 844 børn fra 76 børnehaver besvaret spørgeskemaet. Det giver en svarprocent på 72.

KVALITATIV DEL

Forud for udarbejdelsen af ethvert spørgeskema til Minibørnepanelet gennemføres et antal åbne, eksplorative interview med børn i målgruppen med

henblik på at indkredse emner og at opnå en forståelse for børnenes begrebsverden og ordvalg på området. I denne undersøgelse er der gennemført indledende eksplorative interview med 27 børn i fire forskellige børnehaver. Vi har tilstræbt at udvælge børnehaver, der er forskellige i forhold til børnegruppernes sammensætning, deres geografiske placering og forældrenes socioøkonomiske baggrund.

I forbindelse med afprøvning af spørgeskemaet er der gennemført brugertest samt supplerende interview med 16 børn i to børnehaver. Sidst men ikke mindst har vi gennemført uddybende interview med i alt 16 børn på 5-6 år i to forskellige børnehaver. Formålet med disse interview er at få børnenes hjælp til at tolke de kvantitative data og nuancere forståelsen af undersøgelsens resultater.

Samlet set indgår 59 børn i den kvalitative del af undersøgelsen. Alle børneinterview har fundet sted i børnenes børnehaver. De har haft en varighed på mellem 15 og 45 min og er gennemført som semi-strukturerede interview individuelt eller to og to, afhængigt af børnenes ønsker.

Alle navne på de børn, der citeres, er ændret i rapporten, og citerer er tilpasset sprogligt af hensyn til læsbarhed.

TABLET ELLER IPAD

Som forberedelse til undersøgelsen blev det blandt andet undersøgt, hvilke begreber der giver bedst mening for børnene. Vi undersøgte blandt andet, hvilke betegnelser børnene først og fremmest brugte om tablets. Kunne vi fx bruge en fællesbenævnelse som tablets eller ville størsteparten ikke ane, hvad det var? Og i hvilken grad var de bekendt med forskellige streamingtjenester og andre apps til audiovisuelt indhold på deres tablet?

En af de væsentligste konklusioner fra de eksplorative interview var, at netop ordet 'iPad' bliver forstået af langt flere børn end ordet tablet. Sagt på en anden måde: De børn, som ikke benyttede iPads i hjemmet, forstod godt, at det var samme slags apparat, der blev henvist til ved brug af ordet iPad – mens det omvendte ikke var tilfældet.

I de opfølgende interview oplevede vi imidlertid, at enkelte børn blev forvirrede over ordet iPad, fordi de havde en anden tablet. Vi kan derfor ikke udelukke, at en lille del af de børn, som har besvaret spørgeskemaet, har misforstået meningen pga. ordvalget. Men fordi der langt overvejende var enighed blandt de interviewede børn om at kalde deres tablets for iPads – uanset om det er et Apple-produkt eller ej – har vi valgt at bruge betegnelsen 'iPad' i undersøgelsen.